

Tervetuloa Sundiin

Kuva: Mari Stefansdotter

Sundin kunta

Sundin tiet vievät sinut läpi menneiden aikojen ja miten kauas tahansa.

Sundin kartta on kuin kartta historialliselle matkalle halki kesäisten idyllien, historiallisten tuulten mahtavassa havinassa.

Yksi tie alkaa Sibbyn kylän Grytverksnäsetin niemeltä. Siellä pronssikauden aikaiset laivalatomukset purjehtivat kallioiden ylitse. Yli kolmetuhatta vuotta sitten ne purjehtivat kohden aurinkoa muuassaan kuolleen päällikön maalliset jäännökset. Nyt ne risteilevät kallionharjanteiden ja jyrkänkaiden ylitse mustikanvarpujen vaahdotessa veneen keulan ympärillä.

Tie vie eteenpäin Brändsboistadin kylän Sveldsbergetin vuorelle. Täällä Skälbergetin sinipunertavassa katveessa kyhjäyttää rautakaudelta peräisin oleva puolustuslinna. Yli tuhat vuotta sitten vihollinen saattoi purjehtia kirkkolahden ylitse ja nousta maihin juuri siinä, missä nyt levittäytyvät Skolvikdalin laaksomaiset rantaniityt.

Tie jatkuu kaarrellen hetken aikaa rantaviivaa myötäillen johtaen Sundin kirkolle, joka sijaitsee itäisen ja läntisen Kyrksundetin välisellä niemellä. Tämä Ahvenanmaan suurin kirkko kohoaa tuuheiden lehvistöjen siimeksessä, latvottujen koivujen ja orkideoiden helmassa. Kirkon paksuja seinämuureja alettiin pystyttää noin 800 vuotta sitten ja kirkko koristettiin harvoin nähdyn loisteliaasti. 1400-luvulta peräisin oleva alttarikaappi on ainutlaatuisen, samoin kuin yli viisi metriä korkea triumfikrusifiksi, jonka rakentamiseen on käytetty Lyypekin tienoilla 1200-luvun keskivaiheilla kaadettua puuta.

Vesireitit ovat myös matkateitä. Läntisen Kyrksundetin kimaltelevia aaltoja pitkin kirkosta on lyhyt taival Kastelholman linnaan. Linna rakennettiin alkuun 1100-luvun keskivaikeilla Slottsundet lahdelta ovelle saarelle, mutta lähes tuhatvuotisen maankohoamisen ansiosta linnaan pääsee nyt kuivin jaloin valiihautojen ylitse. Linnan ympäristössä on paljon nähtävää ja koettavaa. Aivan lähitöillä sijaitsee Jan Karlsgårdenin ulkoilmamuseo vieressä vuodelta 1784 peräisin olevan Vita Björnin vankilamuseon kanssa. Lahden länsirannalla levittäytyy kuninkaankartano. Sen maille on meidän päivinämme rakennettu golfkenttä, jonne kerääntyy tuhansittain golfin harrastajia.

Suuri postitie kulkee Sundin halki. Vuodesta 1638 vuoteen 1910 postiruotulaiset kuljettivat sitä pitkin postia ja matkustajia Ruotsista Suomeen. Matkustajille oli toisesti järjestetty hyvät oltavat, oli keskikievareita, kyytihevosiä ja losseja. Bomarsundista matka jatkuu veneellä Vårdön saarelle.

Myös monen pitkämatkalaisen tie on johtanut Sundiin. Venäjän tsaari Nikolai antoi vuonna 1830 määräyksen linnoituksen rakentamisesta Bomarsundiin, minkä jälkeen tänne alkoi saapua väkeä koko Venäjän imperiumista rakentamaan, käymään kauppaa ja sotimaan. Pieni kaupunki-idylli kehittyi lähelle linnoitusta, jonka ranskalaiset ja englantilaiset räjäyttivät ilmaan vuonna 1854. Jäljelle jäi kalliolle hehkumaan vain rippeitä päälinnoituksen ja tornien graniitinpunaista seinämuureista.

Sundin tiet kulkevat yhtenäisen kulttuurimiljöön halki ja menneet tapahtumat kietoutuvat nykyisiin. Jan Karlsgårdenissa järjestetään erilaisia kulttuuritapahtumia ja Bomarsundissa pidetään markkinapäivät. Kastelholman linna ja Bomarsundin linnoitus kuuluvat Ahvenanmaan eniten vierailtuihin nähtävyyksiin ja golfkentälle tulee vuosittain lähes 30 000 pelaajaa. Kulttuurimatkailu kukoistaa virkeänä ja vehmaana Sundin kunnassa, joka on valittu, ainoana Ahvenanmaalla, vuonna 1993 yhdeksi Suomen 27 kansallismaisemasta. Näistä kulttuurimaisemista olemme erittäin ylpeitä ja esittelemme ne auliisti myös sinulle!

Carina Karlsson

Kuva: Sonja Berglund

Kuva: Günther Pengel

Johannes Kastajalle pyhitetty Sundin kirkko on Ahvenanmaan suurin.

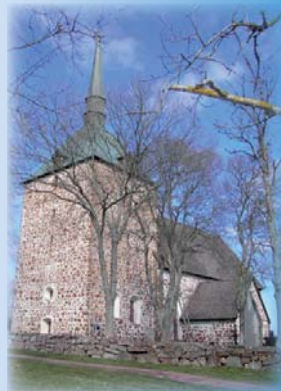
Kirkko sijaitsee ihastuttavasti läntisen Kyrksundin lahden rannalla. Kun kirkko rakennettiin, lahti oli pitkänkapea merenlahti. Kirkon ensimmäisessä rakennusvaiheessa rakennettiin keskilaiva, mikä ajoittune 1200-luvun lopulle. Sen länsiosassa on torni, pohjoisessa sakaristo ja etelässä asehuone.

Kirkossa on valtaisa, 5,07 metrin korkuinen, triumfikrusifiksi, joka on äskettäin entisöity. Mistään muusta pitäjänkirkosta ei löydy yhtä suurta krusifiksia, joka on alkujaan ollut ns. ympyräristi.

Sundin kirkkoon hankittiin vuonna 1672 Ahvenanmaan ensimmäiset ja maan toiset kirkkourut. Urkulehteri rakennettiin alun perin keskilaivan länsiseinää vasten, mutta se siirrettiin tornikirkkoon 1920-luvulla. Urkulehterin maalaukset ovat Abraham Myran käsialaa. Nykyisissä, vuonna 1973 käyttöön vihityissä uruissa on 21 äänikertaa ja ne ovat Kangasalan urkutehtaan rakentamat.

Kirkon kalustus ja irtaimisto vahingoituivat isonvihan aikana vuosina 1714-1721. Lisäksi kirkkoa ovat koetelleet tulipalot vuosina 1678 ja 1921. Kummallakin kerralla kuumuus sulatti kirkonkellot. Nykyiset kaksi kelloa on valettu vuonna 1900 ja ne on saatu lahjoituksena Suomen valtiolta 1920-luvulla raivonneen tulipalon jälkeen.

Ahvenanmaan seurakunnat kuuluvat Porvoon hiippakuntaan.

Kuva: Sonja Berglund

Jan Karlsgården

Arkisto:
Ålands Turistförbund

Kastelholman linnan vieressä sijaitsee Jan Karlsgårdenin ulkoilmamuseo, jonka rakennukset kuvastavat tyypillistä ahvenanmaalaista 1800-luvun lopun maatilaa. Perinteiseen ahvenanmaalaiseen maatalaan kuuluvat asuintalo, pihatupa, pariaitat, luhta-aitat, jalka-aitta, eläinsuojat, ladot, liiteri, riihi ja savusauna. Jan Karlsgårdenissa voit myös nähdä ahvenanmaalaiselle maatilalle erittäin tyypillisiä tuulimyllyjä. Juhannusaattona vierailija voi seurata perinteistä juhannuksenviettoa ja olla mukana katsomassa, kun koristeellinen juhannussalko nostetaan pystyyn.

Arkisto:
Ålands Turistförbund

Vita Björn

Kastelholmassa on ollut vankeja ja vankeinhoitoa aina Kastelholman linnan alkuajoista lähtien. Silloin vankeja pidettiin itse linnassa. 1600-luvulla rakennettiin ”vankikirstu” linnan ulkopuolelle. Vuonna 1784 valmistui kruunuvankila Vita Björn, joka on toiminut vankilana kolmen eri vallanpitäjän aikana. Se rakennettiin ruotsalaiseksi vankilaksi. Kun Suomi ja Ahvenanmaa vuonna 1809 oli liitetty osaksi Venäjän valtakuntaa, Vita Björn toimi venäläisenä vankila Suomen itsenäistymiseen, aina vuoteen 1917 asti. Suomalaisena vankilana Vita Björn toimi vuoteen 1975.

Vita Björnin vankilassa on mm. istunut Ahvenanmaan viimeinen kuolemaan tuomittu vanki, piika Gustava Johansdotter, odottaen kuolemantuomionsa täytöntönnäpöä, joka tapahtui 13. maaliskuuta 1822.

1

Prästö stugor & camping

Sundsvägen 1758, Prästö
22530 Sund

Puh/faksi 44045
GSM 040-7489629
Kotisivu:
www.goaland.net

Nauti luonnon läheisyydestä, kulttuurista ja historiasta lähellä Ahvenanmaan suosituimpia nähtävyyksiä.

Tarjoamme:

- 20 lämmitettyä yöpymismökkiä
- Noin 40 telttapaikkaa
- Pienoiskeittiön
- Nykyaikaisen palvelutalon + saunan
- Kahvilan
- Ravintolan ja grillin
- 150 metrin päässä lapsiystävällinen uimaranta
- Noin 300 metrin päässä Bomarsundin linnoitus
- Lähistöllä hienoja vaelluspolkuja

2

Golf Restaurangen

Lounas – À la carte – Kahvila
Avoinna klo 9.00 – 21.00

**Keittiö on avoinna
klo 11.00 – 20.00**

Puh. 43828

3

Östergårds B & B

Ole Blomqvist
Puh. 43927
(0)40-7654 335

Yöpyminen maalaismiljöössä
sähköposti: ostergard@aland.net
Kotisivu:
<http://home.aland.net/m02400>

4

Pengels stugor

Mångstekta , 22530 Sund
Puh. 45980, (0)50 5611959
3 mökkiö, joissa tilaa 14 hengelle,
viihtyisässä maalaismiljöössä
sähköposti: chrinupe@aland.net
kotisivu:
<http://home.aland.net/chrinupe>
www.goaland.net/pengelsstugor

16

Nähtävyydet Sundissa:
www.museum.aland.fi
Tiedostelut:
+358 (0)18 25426

Bomarsundin museo ja linnoituksen rauniot

Kastelholman linna

Jan Karlsgårdenin ulkoilmamuseo ja vankilamuseo Vita Björn

Museibyårån

15

Kastelholms Måleritjänst

Anders Andersson
Puh. 43818
Faksi 43838
GSM 0457-3135882

5 Kastelholms gästhem & stugor

Tosarby, 22520 Kastelholm
Puh. 43841. Fax. 43741
Viihtyisiä majoitus aamiaisiin.
Golfkentälle 2 km.
Kotisivu:
[www.goaland.net/
kastelholmsgasthem](http://www.goaland.net/kastelholmsgasthem)

6 Alandia Escargots Ab

22520 Kastelholm
Puh. / Faksi (0)18 – 43964
Etanafarmi Kastelholman
linnan läheisyydessä.

7 Ålands fotografiska Museum

22520 Kastelholm
Puh. / Faksi (0)18 – 43964
Matkapuhelin [0]457 0595967
Kotisivu:
[www.goaland.net/
fotografiskamuseum](http://www.goaland.net/fotografiskamuseum)

8 Puttes Camping

Avoinna toukokuu–elokuu
Leirintäalue, mökkejä ja kioski
Bomarsundin TAXI
Bomarsund, 22530 Sund
Puh. 44016 / 44040
Faksi 44047
Kotisivu:
www.goaland.net/puttescamping

Kastelholman linna

Bomarsundin linnoitusrauniot

Simvikenin uimaranta,
Bomarsund

Prästön hautausmaa

Kastelholman golfkenttä

Kalastuskortteja

Sundin kirkko

Jan Karlsgårdenin ulko-
ilmamuseo, Kastelholm

Prästön lennätin

Ålands Golfklubb

Puh. 018-41500
Faksi 018-19034

Sähköposti:
info@golfclub.aland.fi

kotisivu:
www.agk.aland.fi

Yksi Pohjoismaiden suosituimpia golfkenttiä, jota perustamisvuoden 1983 jälkeen on laajennettu 36-reikäiseksi. Slottsbanan-rata on merenlahden rannalla, josta on näkymät Kastelholman linnan ja Kungsbanan-radalla puolestaan saa näyttää, miten taitavasti osaa lyödä golfpalloa korkeiden petäjien lomitse.

Sesonki toukokuusta lokakuuhun

Ravintola, hyvin varustettu golfmymymälä, golfhajaajia, pukuhuone ja sauna.
Kaikki ahvenanmaalaiset varustamot ja matkatoimistot tarjoavat edullisia golfpakketteja.

10

Ljunggrens Lanthandel

Finby, 22530 Sund
Puh. 45813
Avoinna ma – pe 9.00 – 18.00
la 9.00 – 14.00

14 Fastersby Gård

Maalaistalo – eläimiä ja toimintaa
Puh./Faksi
43946 (0)457 053 70 51
Sähköposti:
fastersby@aland.net
www.GoAland.net/fastersbygard

13 Nybonds keramik

Tranvik, 22530 Sund
Puh. 45930
GSM (0)40 5879556
Sähköposti: nybonds@aland.net
Kotisivu:
[www.Visitaland.com/
nybondsponsorat](http://www.Visitaland.com/nybondsponsorat)
Kurssikeskus ja täysihoitola
B & B, täysihoito, kurssija

12 Sunds Buss & Taxi

Delvik, 22530 Sund
Puh. (0)457-3134100

11 Norrgårds stugor

Finby, 22530 Sund
Mökkikylä – 35 vuodepaikkaa,
mahdollisuus aamiaiseen
Puh. 45934
Faksi 31761
GSM (0)457-3424404
Sähköposti: norrgards@aland.net
Kotisivu:
<http://home.aland.net/norrgards>

Venäläiset päivät Bomarsundissa.

Elokuun keskivaiheilla Bomarsundissa järjestetään vuosittain markkinat 1850-luvun tapaan. Ne pidetään linnoitusraunioiden tuntumassa miljöössä, jossa voit kuulla historian siipien havinaa. Järjestäjät panostavat suuresti siihen, että kaikki olisi mahdollisimman autenttista. Niinpä markkinakauppiaat, toimihenkilöt ja esiintyjät ovat pukeutuneina ajanhenkisiin vaatteisiin. Markkinoilla on kaupan laadukkaita käsityötuotteita, mausteita, hilloja ja leivonnaisia, mutta tarjolla on myös ruokaa ja kahvia. Markkinapäivien aikana voit kierrellä linnoitusalueella hevosen rattailla. Haluamme säästää luontoa, joten maksaessasi sisäänpääsylimpin saat peltimukin, jota voit käyttää ostaessasi juotavaa markkinakojuista. Markkinoilla esitetään ohjelmaa kahdella eri näyttämöllä, toisella lapsille ja toisella aikuisille. Ohjelmassa on lauluesityksiä ja musiikkia, satuja, teatteria ja pukuparaati. Voit myös tehdä kävelyretken linnoituksen historialliseen ympäristöön oppaan johdolla. Markkinavieraille on siis luvassa elämyksellinen päivä Bomarsundissa!

Kuva:
Augusto Mendes

Kuva:
Günter Pengel

Kuva:
Seppo Sarkkinen

Näyttely Prästön entisessä lennättimessä.

Lennättimessä sinulla on mahdollisuus saada käsitys siitä, miten Bomarsundissa elettiin Venäjän vallan aikaan. Siellä on pienoismalli Ahvenanmaan ensimmäisestä kaupunkimaisesta asuinyhteisöstä lukuisine taloineen, joka sijaitsivat päälinnoituksen ympärillä. Voit katsoa dvd-esityksen, jolloin näet minkälainen päälinnoitus oli aikoinaan ja koet linnoituksen pommituksen. Näyttelyssämme on myös vastaommuksia malleja Krimin sodan aikaisista univormuista, sekä venäläisistä, englantilaisista että ranskalaista. Mutta sinulla on myös mahdollisuus nähdä, miten siviiliväestö pukeutui. Näyttelyssä on esillä sekä krinoliineja että tavallisen kansan asusteita. Lennättimessä järjestetään joka vuosi taidenäyttely. Näyttely on avoinna päivittäin kesäkuusta elokuun loppuun, juhannusta lukuun ottamatta. Tervetuloa tutustumaan näyttelyymme ja osaan Ahvenanmaan historiaa!

Kuva:
Sonja Berglund

Kuva:
Sonja Berglund

Bomarsundissa ja Prästössä voi tavata jälkiä mahtavasta venäläisestä linnoituksesta.

Ruotsin ja Venäjän välillä 1808-1809 käydyin sodan seurauksena Ahvenanmaasta tuli osa Venäjän imperiumia. Venäjän näkökulmasta katsottuna Ahvenanmaasta tuli sotilaallinen etuvartio, joten saaret linnoitettiin ja tänne rakennettiin varuskunta tuhansia sotilaita varten.

Myös Bomarsundin aikakauden päätti sota, nimittäin niin kutsuttu Krimin sota. Vuonna 1854 brittiläiset ja ranskalaiset sotajoukot hyökkäsivät puolivalmiiseen linnoitukseen. Hyökkääjiä oli viisi kertaa enemmän kuin puolustajia. Linnoitusta tykitettiin neljän päivän ajan sekä mereltä että maalta käsin. Elokuun 16. päivänä linnoituksen komendantti antautui ja runsaat 2000 linnoitusta puolustanutta vietiin vankeuteen Ranskaan ja Englantiin. Kun Krimin sota päättyi vuonna 1856, Ahvenanmaasta tuli demilitarisoitu alue. Mitä se on vielä tänäkin päivänä.

Kustaa Vaasa -päivät – Matka Kastelholman linnan renessanssiajan historiaan.

Kustaa Vaasa ja Vaasa-suku liittyvät läheisesti Kastelholman linnan 1500-luvun historiaan. Kustaa Vaasa -päivien myötä viemme sinut matkalle tähän kiehtovaan aikakauteen.

Päivien aikana saat syvällisen kuvan Kastelholman linnan suuruudenajoista ja Vaasa-suvun kohtaloista 1500-luvulla. Historiallisessa markkinamyllyssä esitetään useita historiallisia näytelmiä, joissa kerrotaan sekä salajuonitteluista, taisteluista, rakkaudesta että kuninkaallisesta loistokkuudesta. Voimme seurata keskiaikaisia turnajaisia ja kokea 1600-luvun noitavainot. Lapset saavat osallistua aarteenetsintään linnassa. Päivien aikana sinulla on myös mahdollisuus hankkia Kustaa Vaasa -muistoraha ja lauantai-iltana päivät huipentuvat teatteriesitykseen Kustaa Vaasan kruunajaisista.

Kuva: Tor Kudinoff

Kuva: Tor Kudinoff

Kastelholman linna

Kastelholman linna on suosittu nähtävyyksi ja Ahvenanmaan ainoa keskiaikainen linna. Ensimmäinen maininta siitä on vuodelta 1388. Linnaa laajennettiin asteittain 1300-luvulta 1600-luvulle. Vuonna 1745 raivonnut tulipalo raunioitti suuren osan linnasta, minkä jälkeen se rappioitui. Ainoastaan pohjoisin rakennus säästyi tulipalon tuhoilta ja sitä käytettiin viljavarastona aina 1930-luvulle asti. Tällä hetkellä linna on rauniolinna, jota on vaihteittain entistöyty. Vierailija voi tehdä tutustumiskierroksen linnassa ja nähdä, miten se on toiminut eri aikakausina. Linnalla on jännittävä menneisyys ja se on, ainoana laatuaan maakunnassa, toiminut puolustuslinnana, hallinnollisena keskuksena ja sittemmin metsästyslinnana. Moni kuuluisa nimi liittyy linnan historiaan ja strategisen sijaintinsa johdosta se on ollut vedettynä mukaan moneen poliittiseen valtataistoon.

Kuva: Ålands Turistförbund

Kuva: Ålands Turistförbund

Sund lyhyesti

Asukasluku:	runsaat 1.000 henkeä	
Väestön ikärakenne:	0 – 14-vuotiaita	18,6 %
	15 – 65-vuotiaita	63,3 %
	65 –	18,1 %
Elinkeinoelämä:	Maa- ja metsätalous	21,3 %
	Rakennustoiminta ja teollisuus	8,8 %
	Yhteiskuntapalvelut, kauppa ja liikenne	69,9 %
	Työpaikkaomavaraisuus	42,5 %
Suurin työnantaja:	Sundin kunta, runsaat 50 työntekijää	
Etäisyys Maarianhaminasta:	noin 20 km	
Uimaranta:	Simviken Bomarsundissa	
Kalastuskortit:	Myytävänä Ljunggrenin kaupassa ja paikallisissa matkailuyrityksissä. Katso myös Urheilukalastus Ahvenanmaalla -esitettä.	
Liikenneyhteydet:	Säännöllinen linja-autoliikenne Maarianhaminan ja Sundin välillä. (Katso Ålandstrafikenin linja-autoaikataulua). Taksi (katso ilmoitusta). Polkupyöräalutta Prästön ja ja Lumparlandin (Långnäs) välillä.	
Matkailuneuvonta:	Grindstuganissa lähellä Jan Karlsgårdenin ulkoilmamuseota. Matkailuneuvonta yhteistyössä Sundin kunnan ja Museibyrån kanssa.	
Hälytysnumero:	Soita 112 onnettomuuksien tai vaikeiden sairastapausten sattuessa.	
Veneläijöille:	Venelaitureita Bomarsundissa sekä vierassatama Kastelholmassa (kaikki maksullisia). Lisäksi venelaituri Prästön vanhan lauttasataman vieressä.	

Tapahtuu Sundissa:

Tapahtuma

Itsehallintopäivänjuhla
Juhannuksenvietto
Juhannustanssit
Toimintapäivät keskiviikkoisin
Markkinat tiistai-iltaisin
Kustaa Vaasa -päivät
Bomarsundin markkinat
Pikkujoulumarkkinat
Pilkkipailut
Golfkilpailuja
Avoin atelje

Järjestäjä

Kastelholmnejdens byalag
Kastelholmnejdens byalag
Sunds Ungdomsförening

Kastelholmnejdens byalag
Aqualandia, mm.
Sundin kunta

Norra Sunds Hembygdsförening
Ålands Golfklubb

Paikka

Jan Karlsgården
Jan Karlsgården
Klippan, Finby
Jan Karlsgården
Byagården, Kastelholm
Kastelholman linna
Bomarsundin linnoitusrauniot
Jan Karlsgården
Kyrksundet
Kastelholman golfkenttä
Alueen ateljeet

Ajankohta

9.6.
juhannus
juhannus
heinäkuu
juhannus-elokuu
heinäkuu
elokuu
pikkujoulu
kevätalvi
touko-syyskuu
toukokuu

Kuva: Ålands Turistförbund

Kuva: Ålands Turistförbund

